

Karin Bang

Hedekrænten 75, 8800 Viborg, tlf.: 44 48 22 18, karinbang@outlook.dk

Viborg, den 18.8. 2024

Kære Jakob Engel- Schmidt,

for et år siden skrev jeg til dig om bevaringsværdige bygninger, idet jeg håbede, at du ville tage initiativ til at sikre dem bedre beskyttelse mod nedrivning.

Du svarede mig den 20. september 2023 bl.a.:

”Som du skriver, ligger ansvaret for de bevaringsværdige bygninger i dag hos kommunerne, der kan give tilladelse til en nedrivning. Det er dog vigtigt at understrege, at før en kommune kan give en sådan tilladelse, skal der ske en inddragelse af offentligheden. Kommunerne er forpligtet til at give borgerne mulighed for at komme med indsigelser mod nedrivningen, inden der træffes nogen beslutninger om en eventuel nedrivning. På den måde sikres det, at alle kan komme til orde, og at der bliver taget politisk stilling til spørgsmålet. Jeg ser det som en styrke, at offentligheden på den måde bliver inddraget og kan komme til orde.”

I den bedste af alle verdener ville der være tale om en reel inddragelse af offentligheden, og kommunerne ville behandle borgernes indsigelser alvorligt og med respekt. Sådan forholder det sig imidlertid langtfra altid.

Vi har i Viborg lige været igennem et uskønt forløb, som jeg vil fortælle dig om. Det drejer sig om to høringer.

Region Midtjylland vil bygge Ny Psykiatri i Viborg. Det er der behov for, og byens borgere går ind for, at psykiatrien skal have bedre forhold. Men det er helt urimeligt, at det nu resulterer i, at hele otte bevaringsværdige bygninger, heraf tre med høj bevaringsværdi, rives ned.

Fra den 23.5. til den 19.6. 2024 var der høring vedr. nedrivning af Afholdsforeningens tidligere alderdomshjem i Toldbodgade 8-10. Bygningen fra 1922 har en bevaringsværdi på 2, den næsthøjeste. Det er en fornem helstøbt etageejendom i røde sten, repræsentant for den historicistiske stil med bl.a. kamtakkede gavle og flammerede døre. Regionen havde søgt om tilladelse til at rive alderdomshjemmet, der blev betegnet som mangelfuldt vedligeholdt, ned, men et enigt teknisk udvalg sagde nej. Regionen samlede nyt skyts og lod Viborg Ingeniørerne lave en rapport om bygningens tilstand, som nu blev vurderet til at være meget værre end tidligere antaget. I en ny ansøgning fra Regionen afsendt i november 2023 om tilladelse til nedrivning stod der om bygningen: ”Et

eventuelt kollaps må forventes at ske pludseligt og uden forvarsel.” Bygningen var efter sigende i akut nedstyrtningsfare. Ikke desto mindre blev bygningen ikke blev afspærret – heller ikke efter, at Teknisk Udvalg på baggrund af den tekniske rapport tillod nedrivning. Først, da det fremgik af et høringssvar, at der burde foretages noget for at forhindre nedstyrtning, blev der afspærret ved ejendommen!

Det er ikke underligt, at der ikke indkom flere end fire indsigelser mod nedrivningen, når den lokale avis havde rapporteret, at bygningen var ved at falde sammen.

Vi har i vores lille afdeling af bevaringsforeningen By og Land en restaureringsarkitekt, der udarbejdede et høringssvar, som bl.a. påviste faktuelle fejl i den byggetekniske vurdering. Den egnede sig derfor ikke til at give det fornødne beslutningsgrundlag til lokalpolitikere. (Vores høringssvar vedhæftet)

Der indkom også et høringssvar fra en tømrermester, som kender bygningen godt. Han var aldeles ikke overbevist om, at bygningens skelet og ydre var så ringe, som det forlød.

Fristen for indsendelse af høringssvar var den 19. juni. Allerede den 20. klokken 08.59 afsendte Bettina Wolff, ansat i afdelingen Ejendomme i Region Midtjylland, følgende kommentar til forvaltningen i Viborg kommune:

”Hej Jacob.

Tak for tilsendte fire indkomne høringssvar ifm. vores ansøgning om dispensation til nedrivning af Toldbodgade 8-10 i Viborg.

Region Midtjylland anerkender de principielle overvejelser i besvarelserne, men mener ikke, at der tilvejebringes konkret ny information, der ændrer det grundlag, som Teknisk Udvalg valgte at bruge til at igangsætte processen på. Vi imødeser således, at udvalget er i stand til at træffe beslutning om dispensation til nedrivningen på mødet d. 26. juni.

Med venlig hilsen Bettina.”

Men der var kommet konkret ny information i høringssvaret fra By og Land, som mener, at der er valgt en forkert rådgiver til at vurdere bygningens tilstand, hvilket har resulteret i, at den byggetekniske vurdering, som ligger til grund for Teknisk Udvalgs beslutning om at give tilladelse til nedrivning, er for mangelfuld. Man burde have valgt en restaureringskyndig arkitekt eller ingeniør.

Enhver, der læser vores høringssvar, vil kunne se, at det er skrevet af en fagmand, som kender til restaureringsarbejde og derfor bør tages alvorligt. Men

det har Region Midtjylland ikke gjort. Havde den det, ville svaret fra regionen ikke komme så hurtigt efter modtagelsen af de fire høringssvar.

Heller ikke direktøren for Teknik & Miljø i Viborg Kommune tog svarene alvorligt og indstillede hurtigt til Teknisk Udvalg, at man skulle give dispensation til nedrivningen, hvad tre ud af fem medlemmer af udvalget gjorde.

Kort efter fik vi meddelelse om en ny høring, nemlig vedrørende Region Midtjyllands nedrivningsansøgning for den bevaringsværdige bygning Søndersøparken 14. Høringsperioden var meget kritisabelt lagt fra den 5. juli til den 2. august, lige i skolernes sommerferie. (Det burde ikke være lovligt).

Her drejer det sig om en bygning tegnet af en af landets fineste arkitekter, Hack Kampmann, der har præget Viborg med flere markante bygninger, bl.a. gennembrudsværket Landsarkivet for Nørrejylland, nu Rigsarkivet, opført 1889-1891.

Bygningen indgår i Sindssygeanstalten, som blev opført ved Søndersø i årene 1904-1905 og består af karakteristiske rødstensbygninger. Byggeriet repræsenterede en ny tids opfattelse af, at psykiatriske patienter skal betragtes som mennesker. Af kommunens egen SAVE-vurdering fremgår det, at bygningen har væsentlig arkitektonisk og kulturhistorisk betydning. Der er tale om et bevaringsværdigt kulturmiljø af bygninger i høj arkitektonisk og teknisk kvalitet.

Den 1. februar 2024 blev der afholdt et møde mellem Viborg Kommunes Tekniske Udvalg og Region Midtjyllands udvalg for bæredygtighed, teknologi og anlæg. Formålet var en præsentation af anlægsprojekter med fokus på Ny Psykiatri. Efter sigende var det ikke noget rart møde. Regionen pressede kommunen, bl.a. med trusler om at flytte psykiatrien til en anden by. I marts var der igen et møde, som resulterede i en pressemeddelelse, hvoraf det fremgik, at man i fællesskab var nået frem til, at Søndersøparken 14 desværre ikke kunne bevares.

Til Viborg Stifts Folkeblad gav formanden for Teknisk Udvalg i kommunen 1. juli som begrundelse for at ville give tilladelse til nedrivning af de to sidste i rækken af bevaringsværdige bygninger (Toldbodgade og Søndersøparken): ”Vi har indgået en aftale [med regionen], som vi har tænkt os at holde. Og vi ville også gerne bevare arbejdspladserne i Viborg.”

Når kommunen indgår en aftale med regionen allerede i marts, som den vil holde, kortslutter den jo den demokratiske proces. Jo, kommunen afholder høringer, som den skal, men de får ingen betydning. Der er tale om pseudoinddragelse.

Det viste den anden høring tydeligt. På trods af, at høringsperioden var lagt i skolernes sommerferie, indkom der 56 høringssvar, der alle var mod nedrivningen. Indsigelserne var bl.a. fra Slots- og Kulturstyrelsen, Viborg Museum, Historiske Huse, By og Land Danmark, Hack Kampmanns oldebarn, lektor ved Det Kongelige Akademi Thomas Kampmann, adskillige arkitekter og borgere.

Mange gjorde gældende, at det selvfølgelig var muligt at bevare både arbejdspladser og den bevaringsværdige bygning. Man kunne indpasse Kampmanns bygning i det samlede projekt for regionens psykiatri.

Men nej. Igen oplevede vi, at sagsbehandlingen ikke kunne gå hurtigt nok. Sidste høringssvar indkom fredag den 2. august klokken 23.08. Derpå blev svarene samlet i 68 sider, som blev sendt til regionens bygningschef mandag til kommentering, og han vendte retur med en halv sides mail tirsdag klokken 09.21. Han ville stadig rive ned.

I sit resumé af sagen skrev forvaltningen til Teknisk Udvalg før mødet den 14. august bl.a.:

”Der gives udtryk for, at det er vigtigt at bevare kulturarven i området. Hack Kampmanns bygning betragtes som en central del af bybilledet omkring Søndersø og mange giver udtryk for, at nedrivning vil være et stort tab for den lokale identitet og historie. Høringssvarene giver udtryk for, at det ikke blot handler om bygningens fremtid, men giver udtryk for, at det handler om den overordnede retning for byudviklingen i Viborg Kommune. Der opfordres til at stoppe den såkaldte ’brug-og-smid-væk-kultur’ og i stedet værdsætte og bevare de unikke bygninger, der fortæller om områdets fortid.”

Alligevel indstillede direktøren for Teknik & Miljø til udvalget, at der gives tilladelse til nedrivning af Søndersøparken 14, hvad flertallet i udvalget gjorde – man havde jo en aftale!

Du skrev til mig sidste år: ”Jeg ser det som en styrke, at offentligheden på den måde bliver inddraget og kan komme til orde.”

Kom til orde gjorde vi, men inddraget blev vi ikke, for den demokratiske proces blev undergravet af den aftale, som kommunen havde indgået med regionen i marts og af, at høringsprocessen foregik i skolernes sommerferie.

Jeg vil gerne appellere til dig som kulturminister: red Hack Kampmanns bygning i Viborg. Den er ikke noget slot, men indgår i et bevaringsværdigt kulturmiljø. Viborg Byråd skal tage endelig stilling til nedrivningen den 28. august.

Med venlig hilsen Karin Bang